

„ČLOVĚK“ PO 30-TI LETECH

JAROSLAV DYKAST
OBLASTNÍ MUZEUM MOST

Nacházíme se v období mimořádného rozvoje vědy a techniky, resp. v překotném využívání jejich výsledků.

Už nám nebude stačit automapa pro cestování; ani telefon, rozhlas a televize pro dorozumívání mezi sebou navzájem. Máme internet, navigaci dle GPS; na silnicích jezdí první typy úspěšných hybridních automobilů (Toyota, PRIUS), o které se každoročně zajímá přes milion občanů např. jen z USA, ale také i z dalších zemí, Německa, Francie, Ruska a Číny. V naší republice se už budují napájecí stanice u benzinových čerpadel pro nabíjení Li-ionových akumulátorů osobních elektromobilů. Letošní světová výstava automobilů v Ženevě toto všechno chystá dokumentovat a návštěvníkům předvádět.

Na druhé straně se ale ve světě šíří obava o vývoj a směřování ekonomiky, stav politické rozpolcenosti nejen mezi jednotlivými národy – světovými mocnostmi, ale i uvnitř národů. Stále hrozí tajné i zjevné vyzbrojování zbraněmi hromadného ničení, které se postupně zdokonalují a jejichž použití se dá jen obtížně zamezit.

Dnes už se ví, jak bojovat proti mikrobům, na které dosud neúčinkovala antibiotika – to je významný objev. Také už umíme zvýšit měrnou elektrickou kapacitu lithiových akumulátorů, a to až desetinásobně oproti dosavadnímu stavu použitím nanovláknové techniky (liberecká VŠ). Našel se způsob (patent USA), jak zvýšit účinnost a tepelnou odolnost dosavadních fotovoltaických článků (organické flexibilní pásy); z kmenových buněk lze „vyšlechtit“ takřka libovolný orgán lidského těla a tím umožnit léčbu dodnes neléčitelných nemocí včetně Parkinsonovy choroby. Během 4-5 let se očekává schopnost očních chirurgů operovat zelený zákal (glaukom) a jak vypěstovat např. chybějící stoličku „zasazením“ specializované kmenové buňky. Dnes se operuje šedý zákal v podstatě ambulantně (laparoskopicky).

Na druhé straně jsme ale stále ještě svědky milionových ztrát lidských životů následkem hladomoru, jako důsledek neuvěřitelné zanedbanosti hygieny životního prostředí – vody, vzduchu i potravin v mnoha místech dnešního světa. A nejen to – hrozí i nadále světové konflikty, snahy o násilné uzurpace nalezišť strategických surovin – Arktida, Antarktida – jde o radioaktivní štěpný materiál, barevné kovy, ropu, zemní plyn a nově i o další významnou energetickou surovinu – hydrometan na mořském dně.

V takovém konfliktním prostředí a současně makroekonomické krizi se nachází i každý z nás, každý účastník naší konference. Z posledních 30 roků své existence a snahy o zrcadlení vnějších událostí, zejména přírodovědného vývoje se konají diskuse, odborné a vědecké přednášky (kolokvia) na aktuální témata. Zaměření bylo a je i nyní širokospektrální v oborech přírodních nauk. S tím ale úzce souvisí současné dění a vývoj v technických oborech, vedle filosofie a politiky. Tak se utváří myšlení lidí a zde máme k dispozici fórum, kde se problémy nastolují, diskutují, procházejí oponenturou a také občas i vyjasňují. Atmosféra našich konferencí totiž není svázána (ani svazována) nějakou ideologií. Témata jsou autory volena zcela svobodně, projevené opačné názory jsou tolerovány a slouží jako podklad pro diskusi a řešení problémů.

Tématická pestrost byla a je základní vlastností všech dosavadních jednání. V prvních setkáních k tématu „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“ byly voleny vědecké, odborné a populárně-vědecké přednášky z oborů astronomie a radioastronomie (Kleczek, Křivský), klimatologie, ochrany životního a přírodního prostředí a dnes víme, proč tomu tak bylo. Politické klima v 70. letech u nás odpuzovalo intelektuály od politických témat, od ideologie, která nám všem byla vnucována. Zmíněné přírodovědné obory politiku nepotřebovaly a ani dnes nepotřebují. Po roce navazující semináře postupně přibíraly do své náplně další a další obory, zejména medicínské otázky, biologické aspekty, biofyziku (Matoušek), chronobiologii (Hejl), ochranu přírody (Král), biometeorologii a bioklimatologii (Barcal, Sítar), psychologii (Koronháliová), kosmonautiku, geofyziku, letectví, ale i bioklimatologické podmínky vrcholových sportovců (Přibíl), péči o životní prostředí a další.

Přednášek jsme vyslechli za těch 30 let více než 1200, k tomu řada posterů a hlavně rozsáhlou a obsažnou diskusi k jednotlivým tématům. A právě při těchto diskuzích se ukázala nezastupitelná hodnota a význam našich původně seminářů – nyní konferencí. Nešlo přece jen o to, dozvědět se jen co nového bylo objeveno, co se nepovedlo či kde bylo něco provedeno zbytečně. Svobodný průběh těchto debat, často i vysoké vědecké úrovni, která nebyla cenzurou omezována, v podstatě dávala inspiraci pro další pokračování výzkumu daném oboru. Takto si představoval i sám zakladatel našich konferencí, sluneční fyzik RNDr. Ladislav Křivský, CSc.

Zaznamenali jsme pestrý vývoj v kvalitě samotných přednášek, v jejich odborné i didaktické úrovni. Protože se převážně míře jednalo o vystoupení profesionálních odborníků (našich konferencí se stále častěji zúčastňují i vedoucí pracovníci vědeckých ústavů), tito pak samozřejmě s výhodou mohli využívat možností pro technické propracování svých témat využitím počítačů a videotechniky a tím bylo docilováno velmi dobré úrovně prezentace přednášky (jen výjimečně se některé názorné ukázky demonstrovaly v nižší technické kvalitě

– to bylo podle mého názoru způsobeno nedostatkem času při jejich vyhotovování pro náročnost vlastního zamětnání autora v daném oboru).

Odpřednášená témata byla organizátory konferencí každoročně opublikována ve sbornících, a to po formální i věcné úpravě stálou redakční radou sborníku.

Budete se mnou určitě souhlasit, že zásluhu za konání a dobrý průběh konference mají vedle sponzorů a dalších spolupracujících organizací především pracovníci Hvězdárny Úpice, které této nejednoduché práci věnovali velké úsilí, prostředky a osobního času. Jejich zásluhou je proto i dobrý věhlas našich konferencí, trvalý zájem v odborné i amatérské veřejnosti, zájem o prezentaci a tím máme záruku i pro budoucí úspěšnost našich konferencí.